

ללא כותרת

יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ו', עמ' 53-49
תרגום: אורי אורלב

בן דודה של בת דוד אחי אבי, בהפירו את מדותי התרומיות, בטח אותי לפני שנים באַלף רובל באמרו:

- הפרחח הזה, כְּשִׁיגִיעַ לגיל ארבעים, ואחרי שִׁיבְזָבְז בּוֹדָאי את כל שְׁמוֹנֶה הִירְשֹׁת שֶׁל כָּל שְׁמוֹנֶת קְרוֹבָיו הַעֲרִירִים, יִקְבֹּל אֶלֶף רובלים וְיִהְיֶה לוֹ כְּמֵה גְרוּשִׁים לְהַחֲלִץ מִן הַבֶּץ שִׁיִּקְלַע אֵלָיו. אם יִמְשִׁיךְ לִהְיוֹת שְׁתֵּין, יִבְזָבְז גַּם אֶת דְּמִי, אֲבָל רק אחרי שִׁימְלֹאוּ לוֹ אַרְבָּעִים שָׁנָה.

מה עשיתי עם הִירְשֹׁת הָאֲחֵרוֹת זֶה עֲנִי פֶּרְטִי וְאֵין בְּדַעְתִּי לְהַתְּנוֹדוֹת עַל כֶּךָ בְּפִמְבִּי; אֲנִי מְסַרְב בְּהַחֲלִט לַתֵּת הַסְּבָרִים כְּלִשְׁהֵם בְּנִדּוֹן וְאֲנִי דוֹרֵשׁ שֶׁלֹּא יִנְסוּ לְתַשָּׁאֵל אוֹתִי עַל כֶּךָ, לֹא בְּמִישְׁרִין וְלֹא בַּעֲקִיפִין. נו, אֶפְשָׁר לְחַשֵּׁב אֵיזָה סְפּוֹר חֲשׁוּב! נְדָמָה לִי, שֶׁבְּשׁוּם מְקוֹם לֹא בּוֹלְשִׁים בְּצוּרָה מְטָרִידָה קְזֹאת אַחֲרֵי אֲנָשִׁים כּוֹתְבִים כְּמוֹ אֲצִלְנוּ, וְהֵרִי כֶּבֶר הִבְהֵר פְּעָמִים רַבּוֹת שְׁחִיזוּ הַפְּרִטִים שֶׁל הַכּוֹתֵב שִׁיכִים לוֹ לְבַדּוֹ, וְרַק יִצִּירוּתִיו הֵן נִחַלֶּת הַכָּלָל. מִשׁוּם כֶּךָ אֲנִי חוֹזֵר וְאוֹמֵר, שֶׁאֵין לֵאמֹר זְכוּת לְשָׂאֵל אוֹתִי אוֹ אֶפְלוּ לְנִסּוֹת לְנַחֵשׁ מֵה עֲשִׂיתִי עִם הִירְשֹׁת הַלָּלוּ. אֲבָל נִגַּשׁ לַעֲנִין.

לפני חמש שנים כבר עבר המועד שבו היתה לי הזכות הבלתי מערערת לסכום שבטחתי בו – כְּשִׁהֲגַעְתִּי לְגִיל אַרְבָּעִים.

אני נוטל בִּיד רוֹעֵדֶת אֶת הַפּוֹלִיסָה וְהוֹלֵךְ לְקַבֵּל אֶת ה"דְּמִים" שֶׁל מִיטִיבִי הַמְזַכֵּר לְמַעֲלָה.

- אֲדוֹנִי הַנִּכְבָּד – אֲנִי אוֹמֵר לְפָקִיד שֶׁל חֲבֶרֶת הַבְּטוּחַ, שֶׁבִּקֵּשׁ מִמֶּנִּי לְשִׁבֵּת בְּנִימוֹס מְפֹלָג. – אֲדוֹנִי הַנִּכְבָּד, הִיִּיתִי מְבֻקָּשׁ...

- הוֹ, הוֹ! אֲדוֹנִי מְבֻקָּשׁ בּוֹדָאי לְבַטֵּחַ אֶת בְּנוֹ (כָּאֵן הַתְּבוּנוֹ בִּי בַּתְּשׁוּמַת לֵב), אוֹ אֶת הַנִּכְבָּד, לְמִרּוֹת שֶׁאֲדוֹנִי נִרְאָה צָעִיר כָּל כֶּךָ.

- לֹא, אֲדוֹנִי, אֲנִי רִוָּק, וְגַם אִם כְּבוֹדוֹ...

- אִם כֵּן אוֹלִי (הוּא בּוֹחוֹן אוֹתִי בְּמִבְט חוֹדֵר) אוֹלִי בְּטוּחַ מִשְׁרָפָה?

- גַּם זֶה לֹא.

- אִם כֵּן אוֹלִי...

כְּדִי לְהַפְסִיק אֶת מִבּוֹל הַשְּׂאֵלוֹת הוֹצֵאתִי אֶת הַפּוֹלִיסָה וְהִנַּחְתִּי אוֹתָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן.

- אֲנִי מְבֻקָּשׁ לְקַבֵּל אֶת הַסְּכּוּם הַמְּגִיעַ לִי.

- אֵה, כ...ן. טוֹב, אֶךְ אֵתָּה מִבִּין, אֲדוֹנִי, אֵינְנוּ יוֹדְעִים אִם אֲדוֹנִי חִי.

- אֲבָל אֲנִי חִי, אֲנִי יָכוֹל לְהִבְטִים לָךְ שֶׁאֲנִי חִי.

- לֹא אֲדוֹנִי, אֶפְשָׁר שֶׁאֵתָּה טוֹעָה.

הַתְּאֵבָנִית: אוֹלִי בְּאֵמֶת? הַסִּתְרִית אֶת הַסּוּסִי וְהִבְטַחְתִּי לְפָקִיד בְּפֶעַם הַשְּׁנִיָּה שֶׁאֲנִי חִי, אֲנִי בְּטוּחַ בְּכֶךָ, וְהַעֲבָדָה הַזֹּאת אֵינָה מְטַלֶּת בְּשׁוּם סָפֶק.

- אֲבָל אֲדוֹנִי, אֲנִי חוֹזֵר וְאוֹמֵר לָךְ שֶׁאוֹלִי טְעוּת בִּידֶךָ. יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁנִּפְטָרְתָּ כֶּבֶר מִזְמַן וְאֵתָּה אוֹלִי בְּכָלִל מִיִּשְׁהוּ אַחֵר.



- ואיך אוכל לשכנע אותך? – קראתי ביאוש.

- זה בדייק הענין; מיד אסביר לך: לך אדוני למנהל הבית שלך וקבל אצלך אשור בכתב, שאותו עליך לביל ולאשר במשטרה. אחר-כך תגיש אדוני בקשה לתשלום הסכום הנדון, שגם אותה תביל בבקשה ותאשר את חתימתך אצל נוטריאן; אחר-כך תבוא אלינו לקבל הוראות נוספות.

תוכלו לתאר לעצמכם איך עבר עלי אותו לילה, באלו יסורי אי ודאות ופחד נורא: ומה אם יתברר לי שכבר נפטרתי ואני לא אני אלא מישהו אחר, שגנב את זהותי. נשטפתי דמעות וזעה קרה. חפיתי לבקר בלב גווע, ולא הצלחתי לעצם עין. החלטתי להוריש חלק מן הסכום לגמילות חסדים רק כדי להוכיח שאני חי. כמה פעמים חלפה במחיי המחשבה: "אולי לוותר על הכסף ורק לא לעורר את הדב מרצו". אבל גם לסקרנות יש זכויות משלה.

עם אור בקר ראשון צלצלתי בפעמון דלת דירתו של מנהל הבית.

- אדוני, אני מתחנן לפניה, תן לי אשור שלא נפטרתי ולא חי במקומי אדם אחר.

עברו רגעים רבים וארפים כנצח עד שהצלחתי לשכנע את האיש ההגון שאני חי; תחלה סרב בתקיפות לתת לי את האשור המבקש, אחר-כך התרצה ומסר לי את התעודה היקרה.

כעבר יומים עברתי בחיור רחב את מפתן הכניסה למשרד חברת הבטוח.

הפקיד קבל את הנרות, הניד בראשו, חיך בעצב ולחש:

- כן, אדוני, עכשו יש לנו תעודה שלא נפטרתי, אך אנו זקוקים לתעודה המוכיחה שנולדת.

עמדתי כהלום רעם.

- מה זאת אומרת? האם יש ספק בכך? אפשר שרמו אותי וחייתי בתוך מסכת שקרים ורמאויות? אה! איזו נבזזת אנושית! – קראתי.

- תרגע, אדוני, אולי נולדת, אולי זה נכון, רק שלנו אין כל הוכחה לכך. נשמתי לרוחה.

- איזו הוכחה צריך?

- תעודת לדה ופנקס זהות.

- נכון, כמובן.

שוב עבר עלי לילה קשה. היום אני יכול כבר להודות שחששתי באמת. אמנם שמעתי פעם שישי לי אי שם תעודת לדה, אבל אם פתאום, ברגע האחרון, יתברר שזאת רק אשליה? אחרי נסיונות יקרים והתרועועות קבלתי את התעודה שכבר השתוקקתי לקבלה, המאשרת את לדתי.

מסרתי את המסמך בידי פקיד חברת הבטוח בהבעה האמרת: "מה עכשו? אה?"

עמדת זקוף ממתינ למהלמה חדשה. הוא לא נתן לי להמתין זמן רב.

- כן, אדוני, עכשו שוב אין ספק שהאדם המזכר בפוליסה נולד וחי. אך איזו הוכחה יש לנו שאותו אדם הוא אדוני?

שלפתי את כרטיס הבקור שלי, שתי קבלות של בית עבוט שנרשמו על שמי, שלושה מכתבים המפנים אלי, ממחטה עם ראשי תבות של שמי, כשאני מוסיף ואומר שאין לי התנגדות לבדיקת חלקי לבושי הנוספים שגם הם מסמנים בראשי התבות של שמי.



הפקיד התבונן בי בלגלוג:

- לא, אדוני, אנחנו לא יכולים לשלם כסף על סמך הוכחות כאלה. כרטיס בקור, ראשי תיבות ומכתבים אפשר להכין תמורת כמה רובלים.

כעסתי.

- אדוני – אמרתי – אתה מענה אותי כבר שבוע, והיום אתה עושה ממני רמאי, אתה משמיץ צאצא של משפחה מהללת. זה כבר יותר מדי. זאת התנהגות לא נאותה.

הוא הקשיב בסבלנות לדברי.

- כן – אמר – אני מבין את כעסך ואני משתתף בצערך, אבל אני דורש רק את מה שדורשים ממני הממנים עלי.

אף אני יכול להזכיר לך שאני הוא אני?

- דבר של מה בכך: תשיג בבקשה את חתימותיהם של ששה אזרחים עירוניים וארבעה אזרחים כפריים.

- אף אמצא אותם?

- אינני יודע. תשתדל. זאת הדרישה הפורמלית האחרונה. כל המגיע ישלם לך מיד אצל הקפאי. בשעת התשלום יהיה עליך רק לתת קבלה מאשרת בידי נוטריון, וזה הכל.

נגשתי במשנה מרץ לעבודה... נסעתי על-פני מחצית הממלכה, עברתי את כל ורשה ותוך פחות משלושה שבועות, אחרי שהוצאתי על הנסיעת כמאה רובלים, היה בידי מספר החתימות הנדרש.

- נהדר – קרא הפקיד כשהוא בוחן את תיק המסמכים הנוגעים לענייני (כשלוש לברות ניר) – עכשו תואיל בטובך להציג לנו מסמכים המאשרים בידי נוטריון שעשורת האזרחים האלה הם באמת אזרחים, אזרחים שנולדו ולא נפטרו עדיו.

- אבל אדוני, הרי זה בלתי אפשרי! קראתי ביאוש הגובל בטריוף דעת.

- אמנם כן, אני מודה שזה די מכביד, אך תוכל להודות בעצמך שהחברה אינה יכולה לבטח בחתימותיהם של אנשים שלא ראתה אף פעם ולא ידעה דבר על קיומם. בבקשה, עליך להודות בכך.

- אמנם כן, אתה צודק, אבל בין כה וכה...

התפטרתי מן המשנה שהיתה לי כדי להתמסר למשימה החשובה הדורשת זמן ומאמצים כה רבים. הפעם התנהל הכל בקלות יחסית הודות לנסיון שרכשתי לי.

תוך ארבעה חדשים היו בידי המסמכים הדרושים והבאתי אותם לחברה בשתי עגלות משא. עליכם לדעת שנהגתי הפעם בפקחות יתרה והצטיידתי מראש במסמכים המאשרים את החתימות, וגם בכל התעודות של בעלי החתימות על המסמך שהגשתי, וליתר בטחון הבאתי גם את כל מסמכיהם.

היו לי עוד קצת בעיות עם מסמכיו של מיטיבי. היה עלי להגיש את תעודת לדתו ופטירתו, העתק צואתו, אשורי ערירות של כל מורישי, מסמך המאשר שאין לי ילדים או נכדים או נינים. אבל אלה היו כבר זוטות. הרבה יותר קל להזכיר שמיישהו איננו קיים, מאשר להזכיר שנולד, ולא נפטר, ושהוא אותו אדם עצמו.



קה או קה, הפספ ימסר לי בעוד חדש. עתה, עשיר בנסיון, בחרתי ל את השתדלנות לקבלת
תשלומים מחברות בטוח כמקצוע להתפרנס ממנו בעתיד.

